

รายงานการวิจัย
โครงการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลชุมชนเพื่อการควบคุม
ยาสูบ ในหน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดราชบุรี

**Developing Community Nursing Practice for Tobacco
Control in Primary Health Center, Ratchaburi Province**

คณะผู้วิจัย

อาจารย์ ดร.ทัศนีย์ รวีวรกุล (หัวหน้าโครงการ)

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ กลัมพากร

นางสาวอรรวรรณ ชาศรียศกุล

ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

และ โรงพยาบาลราชบุรี

ได้รับทุนสนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่

มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

ตุลาคม 2552

บทสรุปย่อการดำเนินงาน

พยาบาลชุมชนในฐานะที่เป็นบุคลากรส่วนใหญ่ในวิชาชีพสุขภาพ ซึ่งมีหน้าที่สร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและความเจ็บป่วย และดูแลบุคคลทุกวัย อีกทั้งครอบครัว กลุ่มคน และชุมชน หน้าที่ของพยาบาลชุมชนครอบคลุมทั้งการป้องกันคนไม่ให้ติดบุหรี่ ดูแลคนติดบุหรี่ให้มีสุขภาพดีและเลิกติดบุหรี่ รวมทั้งมีหน้าที่ดูแลคนในครอบครัวของผู้ติดบุหรี่ให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือให้ผู้ติดบุหรี่ เลิกติดบุหรี่ได้ รวมทั้งสร้างความตระหนักในพิษภัยของควันบุหรี่มือสอง สร้างค่านิยมการไม่สูบบุหรี่ในสังคมไทย และสนับสนุนมาตรการสถานที่ต่าง ๆ ปลอดบุหรี่ โดยทำในบทบาทของผู้นำความคิด ร่วมทำงานกับชุมชน ให้ความรู้ สร้างกระแสค่านิยมไม่สูบบุหรี่ กระตุ้นให้เกิดชุมชนปลอดบุหรี่ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และพัฒนารูปแบบการปฏิบัติพยาบาลของ พยาบาลชุมชนในหน่วยบริการปฐมภูมิ ด้านการควบคุมยาสูบในงานประจำ เพื่อการพัฒนาครอบครัวและชุมชนปลอดภัยไร้ควันบุหรี่ ดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง กันยายน 2552 โดยการพัฒนาศักยภาพพยาบาลในการช่วยให้เลิกบุหรี่และการวิจัยโดยทีมผู้วิจัย การเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพิษภัยบุหรี่ การประสานความร่วมมือกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และผู้นำองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น

ผลการศึกษา พบว่า พยาบาลกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมปลอดควันบุหรี่ และ ผลานกิจกรรมการช่วยให้เลิกบุหรี่เข้ากับงานประจำ เพื่อพัฒนา กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในชุมชน ทั้งนี้ หลังดำเนินกิจกรรมโครงการ พบว่า พยาบาล ร้อยละ 80 ตอบว่ามีความมั่นใจในการดำเนินการช่วยเหลือผู้สูบบุหรี่ให้เลิกสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น และมีประสบการณ์ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยให้เลิกบุหรี่ ร้อยละ 100 ซึ่งต้องมีการฝึกอบรมเทคนิค การให้บริการช่วยให้เลิกบุหรี่ อีกทั้ง ต้องช่วยให้ผู้มารับบริการที่สูบบุหรี่ทุกรายเลิกบุหรี่ และให้ความสำคัญกับการดำเนินงานควบคุมการบริโภคยาสูบเพิ่มขึ้น

อุปสรรคสำคัญ ได้แก่ ความไม่มั่นใจในความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการช่วยให้เลิกบุหรี่ ของพยาบาล ความขัดแย้งกับผู้บริหารองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือ การพบผู้ติดเชื่อไขหวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 ในจังหวัดราชบุรี ระหว่างการดำเนินกิจกรรมโครงการ และมีกิจกรรมพิเศษตามนโยบายของรัฐบาลบ่อยครั้ง ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ควรมีการจัดอบรมความรู้เรื่องพิษภัยบุหรี่ และทักษะการช่วยให้เลิกบุหรี่สำหรับ พยาบาล การสร้างเครือข่ายในชุมชน และผู้นำในท้องถิ่นให้เข้มแข็ง บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน และ ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จของการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน และการสร้างประสบการณ์การทำวิจัย จะช่วยส่งเสริมพยาบาลชุมชนให้มีทัศนคติที่ดี มีความมั่นใจในการทำวิจัยมากขึ้น

ABSTRACT

Community health nurse (CHN) , as a majority of health personnel population, has responsibility on promoting health as well as preventing diseases and illnesses of individual, family, aggregates, and community. For tobacco control, roles of CHN include preventing of new tobacco user, smoking cessation, increasing awareness of exposure to second-hand smoker, and supporting smoke-free environment through community participation. The purpose of this study was to develop the model of integrating tobacco control into health services provided by CHNs working at primary care units in Ratchaburi province. The study had been conducted during February and September 2009. The activities included training CHNs on tobacco control strategies and collaborating with community leaders, village health volunteers, and local administrative officers to develop smoke-free community(ies).

Results reveal that CHNs could perform their roles in promoting smoke-free environment. They also could integrate tobacco control strategies into their routine community health services. After the project, 80% of CHNs indicated that they gain more confident in providing cessation services. In addition, all of them (100%) experienced in cessation counseling and would like to help smokers to quit smoking. They also revealed that they pay more attention of tobacco control strategies in their work.

Major obstacles were lack of confidence in knowledge and skills of smoking cessation counseling, conflicts working with local administrative officers, and being interrupted with other activities such as the epidemic of 2009 influenza in Ratchaburi province during the project implementation. Findings suggest that providing knowledge on tobacco toxicity, enhancing skills for smoking cessation counseling, and developing community network for CHNs should be promoted. Updated knowledge and research skills also could enhance CHNs' to perform successfully community health promotion and increase self-confidence to conduct further community research.